

ლიტერატურა და ლიტერატურის თეორია

მნიშვნელობადაკარგული სიტყვები
(რეი ბრედბერის „451⁰ ფარენჰაიტი“)

რუსუდან ნიშნიანიძე

rusudann@yahoo.com

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის

სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, საქართველო

DOI: <https://doi.org/10.52340/atsu.2024.2.24.07>

რეი ბრედბერი – ცნობილი ამერიკელი მწერალი. „451⁰ ფარენჰაიტი“ – პოპულარული პროზაული ტექსტი. რომანი გამოვიდა 1953 წელს, ქართულ ენაზე თარგმნა ანდრეაფარ ჭეიშვილმა 2017 წელს. მაღალ დონეზე შესრულებული თარგმანი კარგად გადმოსცემს ამერიკელი მწერლის მთავარ ჩანაფიქრს. განვიხილოთ ცალკეული სიტყვების მნიშვნელობა – მეხანძრე, ცოლი, შვილი ... „451⁰ ფარენჰაიტი“ მრავალგანზომილებიანი რომანია და არაერთ შტრიხზეა საუბარი შესაძლებელი. ერთი შტრიხი ესაა – სიტყვებმა თავდაპირველი მნიშვნელობა დაკარგეს, ფუნქციაც, მაგრამ ფინალში ნელ-ნელა მათი „აღდგენის“ შესაძლებლობა ჩნდება. დასასრულ, პროზაული ტექსტი იმედს აჩენს: არა მხოლოდ ცეცხლის წამკიდებელი შეიცვალა, არამედ ის გონიერი ადამიანებიც გადარჩნენ, ვისაც ამ სამყაროს ცვლილება – გარდაქმნა შეუძლიათ. „ხვალ“ არსებობს!

საკვანძო სიტყვები: რეი ბრედბერი, მნიშვნელობადაკარგული სიტყვები, „451⁰ ფარენჰაიტი“, მეხანძრე, ცოლი, შვილი, კონსტანტინე გამსახურდია.

რეი ბრედბერი – ცნობილი ამერიკელი მწერალი.

„451⁰ ფარენჰაიტი“ – პოპულარული პროზაული ტექსტი.

დრო – ავტორი ნაწარმოების შექმნის პროცესში ირჩევს სასურველ ან ე.წ. ლეგენდარულ დროს, რომელსაც არსებულთან იგივეობის ნიშანი რასაკვირველია, არ დაესმება. არის ასევე, დაკარგული დრო, რომელშიც შემოქმედს სურს თავისი „ყოფნა“ დააფიქსიროს; ხან მოქმედ პირად და ხანაც შემფასებლის მზერითა და სიამოვნებით. ერთიანდება არა მხოლოდ ორი ერთმანეთს დაცილებული ეპოქა, არამედ გარდასული და მარადიული ორივე – აწმყო დროში იმლება, ანუ ესაა ის კალენდარული დრო, რომელშიც მწერალი იმყოფება (ან სურს, იყოს). მაგრამ რამდენადაა ეს რეალური დრო? მას ან კომენტარი ახსნის, ან მხატვრული პერსპექტივა.

ადამიანი განსაზღვრულ, უფრო ზუსტად, კონკრეტულ დროში ცხოვრობს. გენიალური ქართული სიტყვა: „წუთისოფელი“, ემოციურად

გამოხატავს „აქ“ ყოფნის დროს და იმავდროულად, „მცირეხნიან“ ბედნიერებასაც. საფლავის ქვაზე ეს ორი თარიღია – დაბადების და გარდაცვალების.

რეი ბრედბერის საფლავის ქვაზე ამოკვეთილია: „1920 – 451⁰ ფარენჰაიტის ავტორი“, ანუ, მხოლოდ პირველი – დაბადების წელია მითითებული. რა გამოდის?! მეორე ადგილას – მწერალი წიგნით გადადის მარადისობაში, კონკრეტულ დროს უპირისპირდება! და მეტაფორულად: როცა ეს წიგნი „საჭირო“ და „საინტერესო“ აღარ იქნება, მაშინ ჩამოდგება სიკვდილიც; ის მეორე თარიღიც (სტანდარტული) მაშინ დაიწერება. ახლა კი მისი პიროვნული გარდაცვალების კონკრეტული დრო მნიშვნელობას კარგავს.

რომანი გამოვიდა 1953 წელს, ქართულ ენაზე თარგმნა ანდრეაფარ ჭეიშვილმა 2017 წელს. მაღალ დონეზე შესრულებული თარგმანი კარგად გადმოსცემს ამერიკელი მწერლის მთავარ ჩანაფიქრს.

განვიხილოთ ცალკეული სიტყვების მნიშვნელობა. მანამდე, ერთ ამბავი – ნოდარ დუმბაძე იმ საუბარს იხსენებდა, რომელსაც მწერალთა კავშირის ბაღში შეესწრო. კონსტანტინე გამსახურდია გერონტი ქიქოძეს ეუბნებოდა თურმე:

„პრომეთეოსმა იმიტომ კი არ მოპარა ღმერთს ცეცხლი, რომ შემდგომ ადამის გაბრიყვებულ მოდგმას გოეთესა და ჰაინეს წიგნები დაეწვა ამ ცეცხლში, პირიქით, დღე თუ არ ეყოფოდა საკითხავად, ამ ცეცხლის შუქზე ღამითაც ეკითხა ეს ღვთაებრივი ლექსებიო“ (დუმბაძე 1984: 225).

მეხანძრე იმ პროფესიის ადამიანს ჰქვია, რომელიც ხანძარს აქრობს, სახანძრო რაზმის ერთ-ერთი წევრია და გამოჩენისთანავე ადამიანებში მშველელის ასოციაციას იწვევს: მოვა – დაგვეხმარება. რომანში პირიქითაა, მოვა – ცეცხლს წაგვიკიდებს, გადაგვბუგავს. წიგნის დასაწყისიდანვე ორი მთავარი პერსონაჟი მოქმედებს – სიუჟეტის განვითარებას მეტაფორულად მათი შეხედულებების კონტრასტებზეა აგებული. 17 წლის კლარისა მაკლელანი გაცნობისთანავე ეტყვის გაი მონტეგს:

„– იცით, მე სულაც არ მეშინია თქვენი!...“ (Bradbury 1953: 4)

კაცის გაკვირვებულ კითხვას მშვიდად ახსნის, რომ ხალხს ეშინია მეხანძრეების. აკი როგორ არ უნდა უფრთხოდნენ, როცა რომანი იწყება სიტყვებით: „ხანძრის გაჩენა მთელი ნეტარება იყო! განსაკუთრებულ სიამოვნებას კი მაშინ გრძნობდა, როცა ხედავდა, თუ როგორ შთანთქავდა, რუჯავდა და სახეს უცვლიდა ალი ნივთებს“ (Bradbury 1953: 2), – ასე წარადგენს ავტორი პერსონაჟს, ხოლო როცა საჭირო გახდება თავადვე თავმომწონედ შეაფასოს მის მიერ 10 წლის განმავლობაში შესრულებული საქმიანობა და კლარისასთვის მარტივად გასაგები რომ გახადოს, კვირის

რ. ნიშნიანიძე

დღეებად დალაგებულ ამ წაუკითხავი წიგნების დაწვის გრაფიკს გაანდობს:

„ეს მშვენიერი ხელობაა. ორშაბათს შილერი დაეწვათ, ოთხშაბათს უიტმენი, პარასკევს ფოლკნერი. ფერფლად ვაქციოთ, მერე ფერფლიც დაეწვათ! ეს არის ჩვენი პროფესიული დევიზი“ (Bradbury 1953: 5). გამოტოვებული დღეები, ანუ დანარჩენი – დასვენების დღეებია. როცა თანამოსაუბრე ამ სიტყვის – „მეხანძრე“ თავდაპირველ მნიშვნელობას შეახსენებს, ამაზე მონტეგს შეუძლია, გაიცინოს და გოგონას შავ სახელოზე ამოქარგულ ციფრ 451-ზე მიუთითოს. 451⁰ ფარენჰაიტით ნაწარმოების დასაწყისში დართული განმარტებაა, რომ ის „არის ტემპერატურა, რომელზედაც ქალაქი იწვის“. ამ „ტემპერატურას“ ამერიკელი მწერალი წიგნის ყდაზე სათაურადაც გადაიტანს და ეს ის მეტაფორა იქნება, მკითხველს სხვა საფიქრალისკენ რომ განაწყობს.

კიდევ ერთი ჩანართი: წლების წინ, კერძოდ, 1983 წელს დაიწერა წიგნი „ალექსანდრე სარაჯიშვილი“, ავტორი ლიანა ფერაძე. კრებულში ბევრ საინტერესო თემაზეა ყურადღება გამახვილებული. მკვლევარი მრავალთაგან იმ ფაქტსაც აღნიშნავს, რომ ალექსანდრე სარაჯიშვილმა თარგმნა და ილია ჭავჭავაძის ხსოვნას მიუძღვნა ვიქტორ ჰიუგოს „ვისი ბრალია?“ სიუჟეტის მთავარი ღერძი აგებულია 1871 წელს პარიზის ქალაქის საბჭოს წიგნთსაცავის დაწვის ფაქტის ირგვლივ. პერსონაჟთა დიალოგი არაერთი მკითხველის ყურადღებას მიიპყრობს. ამონარიდი:

„– შენ დასწვი წიგნთსაცავი?

– დიახ, მე მოუკიდე ცეცხლი.

– ეგ ხომ ცოდვაა არ გაგონილი! ცოდვა შენს წინაშე, შენგანვე ჩადენილი, შე თავლაფიანო! შენის ხელით წარხოცე შენივე სულის მანათობელი! გააქრე შენივე ლამპარი!..

...წიგნი ცოდნაა, სიმართლე, ჭეშმარიტება, ქველობა, მოვალეობა, წარმატება, სიბრძნე განმაბნეველი ყოვლისა უგუნურობისა და შენ ანადგურებ მას, შენ?...

– მე კითხვა არ ვიცი“ (ჰიუგო 1983: 182).

ქართველი კრიტიკოსისა და მოღვაწის, ალექსანდრე სარაჯიშვილის მიერ ამ ტექსტის თარგმნის კონკრეტული მიზეზი გასაგებია, თუ რომელი გაუნათლებლები და უწიგნურები იგულისხმა, რომლებმაც თავისი უვიცობით ასე გაიმეტეს დიდი მამულიშვილი. თუმცა-ღა ფრანგი მწერალი ზოგადად, წიგნის მნიშვნელობაზე წერდა. ისე კაცმა რომ თქვას, ყველაფრის მიზეზი ხომ ესაა, რაკი არ იცი, ე.ი. შესაძლებელია, თანაც ზედმეტი, ამიტომაც იოლად ანადგურებ. მართალია, სხვადასხვა მოტივაციით, მაგრამ ერთი და იმავე შედეგის განმეორებადობას ერთი საფუძველი აქვს.

მაკლელანს შეუძლია, ილაპარაკოს მწვანე ბალახებზე, ვარდისფერი ვარდების ბუჩქებზე, დაცვარულ ბალახზე, რომელსაც მხოლოდ ადრიან დილით თუ შეამჩნევ, ცაზე და მთვარეზე; არადა, მონტეგმა თავისთვის აღმოაჩინა, რომ დიდი ხანია „ზევით არ აეხედა“. დამშვიდობებისას გოგონა კიდევ ერთხელ მოტრიალდება და ცნობისმოყვარედ მიაძახებს კითხვას მონტეგს და პასუხს არც კი დაუცდის, ისე გაიქცევა შინისკენ, მაგრამ ვფიქრობ, ეს შეკითხვა რომანის ყოველ პერსონაჟს „ესმის“:

„– ბედნიერი ხართ?“

ყველა მომდევნო ფრაზა, ამას პასუხობს:

„– რა ხარო?“

„– ბედნიერი ვარ? ეს რაღა სისულელეა?“

„რასაკვირველია, ბედნიერი ვარ. იმ გოგონას როგორ ჰგონია?

განა არა ვარ ბედნიერი?“ (Bradbury 1953: 7)

ეს უჩვეულო დიალოგია საკუთარ თავთან, მერე დროდადრო, სიუჟეტის განვითარებისას რომ წამოჰყოფს თავს.

რა არის ბედნიერება – ინტელექტუალური შეკითხვაა. ყველას სხვადასხვაგვარად ესმის და, შესაბამისად, თითოეული პიროვნებისთვის იმპერსონალურია.

პროზაულ ტექსტში მხატვრული სახეებით აზროვნება უცილობელი პირობაა. ხანდაზმულ ქალს მეზობელი დააბეზღებს, მისამართსაც ზუსტად მიუთითებს. ქალაქის ძველ უბანში სამსართულიანი ბათქაშდახეთქილი სახლი წიგნებითაა სავსე. ჰოდა, მეხანძრეებიც შეესევინან. მათ შორის მონტეგიცაა, რომელსაც სულში ბზარი გასჩენია, აქაურობასაც სხვაგვარად განიცდის:

„წიგნები აცვიოდა მხრებზე, მკლავებზე, სახეზე. წიგნები უშიშრად, შინაური მტრედებივით ასხდებოდნენ ხელებზე და თან ფრთებს აფარფატებდნენ. აი სუსტ, მოციმციმე სინათლეზე თოვლივით ქათქათა ფრთასავით აფარფატდა სიტყვებით მოქარგული ფურცელი“. მონტეგი ჯერ კიდევ „მეხანძრეა“, თუმცა, უნებლიედ ხელში ჩავარდნილი წიგნი „უგონოდ, გიჟურად, გაუცნობიერებელი სიყვარულით მიიხუტა მკერდზე“ (Bradbury 1953: 28).

პროზაიკოსის ოსტატობაა სხვადასხვა მხატვრული სახისმეტყველებით მოახერხოს და კითხვა გაუჩინოს კრიტიკოსს: მაინც რამდენნაირად შეიძლება აღწერო დასაწვავად გამზადებული თუ უკვე დამწვარი წიგნები? რამდენიმე ფრაგმენტი:

„წიგნები გროვად ეყარა, თითქოს ნაპირზე დასამარილებლად დაყრილი თევზებიაო“ (Bradbury 1953: 29).

ან: „მოოქრული სათაურები წამით გაიელვებდა, მერე წიგნი წაიქცეოდა და ელვარება ქრებოდა“ (Bradbury 1953: 29).

რ. ნიშნიანიძე

ან კიდევ: „აი, ფრთხილად ვიღებთ, ვითომ ყვავილის ფურცელია. ვუკიდებთ პირველ გვერდს, მერე მეორეს. ისინი შავ პეპლებად გადაიქცნენ, რა ლამაზია, არა?!..“

მის (მონტეგის – რ.ნ.) ირგვლივ კი იატაკი მოფენილი იყო დახოცილი პეპლებით. ისინი ერთბაშად მოვარდნილ ქარიშხალს მოესრა“ (Bradbury 1953: 58).

სხვაგან: „წიგნები ცეცხლმოდებული ჩიტებივით დაფრთხილებდნენ ოთახში. ფრთები წითლად და ყვითლად უელავდათ“.

„ხანძარი ღამე ღამაზ სპექტაკლს ჰგავსო“, – ამას კი გაიფიქრებს მონტეგი, მაგრამ ეს ტრაგიკული ფინალით (წიგნებთან ერთად დაფერფლილი ქალი) დამთავრებული სანახაობა ბოლო წვეთი იქნება მისთვის.

შემრწუნებული ხმამაღალ ფიქრს ცოლთან გააგრძელებს: „ყოველი წიგნის უკან ადამიანი იდგა, ადამიანი ფიქრობდა, მსჯელობდა და დიდი წვალებით ნელ-ნელა გადაჰქონდა თავისი აზრი ქალადზე... ზოგს ალბათ, მთელი სიცოცხლე სჭირდებოდა, რომ თავისი ნაფიქრი დაეწერა, რომ გაეცნო სხვებისთვის ნანახი და განცდილი, მე კი მივედი და ორ წუთში მოვსპე ყველაფერი“ (Bradbury 1953: 41).

ამიერიდან მოსვენება დაეკარგება მეხანძრეს. ამიერიდან უნდა შეწუხდეს მკითხველიც და ყურადღებით მიადევნოს თვალი, როგორ დაამთავრებს ამბავს მწერალი. **კიდევ ერთხელ ამოტივტივდება სიტყვა „ბედნიერება“ და კონტექსტი?**

„ჩვენ ყველაფერი გვაქვს იმისთვის, რომ ბედნიერად ვიგრძნოთ თავი, მაგრამ მაინც არ ვართ ბედნიერნი. რაღაც გვაკლია. ბევრი ვიფიქრე და დავასკვნენი, რომ ერთადერთი, რაც ამჟამად აღარ გვაქვს – წიგნებია. წიგნები, რომელთაც აგერ უკვე ათი-თორმეტი წელია ვწვავ. ამიტომ გადავწყვიტე, რომ წიგნები მიხსნიდა“ (Bradbury 1953: 63).

აქ უმთავრესი ის მგონია, რომ ამ სიტყვებს მოხუცი პროფესორი ფაბერი კი არ ამბობს, რაც ლოგიკურად იქნებოდა, არამედ წიგნების ყოფილი გამანადგურებელი. **ავტორი სწორედ მონტეგს ათქმევინებს, რომ ბედნიერება წიგნებში** უნდა ეძებო; ფაბერი ამას თავის ჩამონათვალს დაუმატებს: ძველ მელოდიებში, კინოფილმებში, მეგობრებში, გარემომცველ ბუნებაში **და რაც მთავარია, საკუთარ თავში!**

მრავალთაგან კიდევ ერთი წარმოდგენა ელოდება მკითხველს. „ხალხი მოუთმენლად ელოდა სანახაობის დაწყებას“ (Bradbury 1953: 86). ის სასტიკი კიდევ იმითაცაა, რომ მონტეგმა თავად უნდა წაუკიდოს ცეცხლი საკუთარ სახლს, ნაცარტუტად აქციოს და გააფრთხილებენ, რომ მხოლოდ ამის შემდეგ დააპატიმრებენ კიდევ, მაგრამ ვფიქრობ, სიტყვა „მეხანძრე“ თავის პირვანდელ მნიშვნელობას ოდესმე მაინც დაიბრუნებს. ამის საფუძველს ტექსტის მთავარი პერსონაჟი იძლევა.

ცოლი – მეუღლე, ქორწინების მოვალეობით დაკავშირებული ადამიანი, რომელიც ყველაზე ახლობელი, ჭირისა და ლხინის გამზიარებელი, შენი ოჯახია. რომანში – უყურადღებო, არამეგობარი, სხვა ინტერესებით დაკავებული და ბოლოს, ქმრის დამბეზღებელი. მილდრედი მკითხველის ცნობიერებაში ისე შემოდის, როგორც ქალი, რომელმაც საძილე აბების დიდი დოზა მიიღო და სიკვდილისაგან სწორედ ქმარმა იხსნა. მას არ ახსოვს, სად და როდის შეხვდნენ ის და გაი ერთმანეთს, ისიც დაავიწყდა, ქმრისთვის კლარას გარდაცვალების ამბავი ეთქვა, მაგრამ ყოვლად უაზრო გადაცემების დრო არც მას და არც მის მეგობრებს არ ავიწყდებათ. ზუსტად ასეთივე თანამიმდევრობით მივა შეტყობინება „საჭირო“ ადგილას, სადაც თითოეული მათგანი ვისთვის მასპინძელს და მისთვის კი ქმარს რომ დაასმენს. ზოგადად, პერსონაჟის სახის დახატვა სხვადასხვა ხერხით ხდება: გარეგნობის აღწერით, მახასიათებელი შტრიხით, სხვადასხვა მხატვრული გამომსახველობის საშუალებით. რეი ბრედბერი დიალოგის მეშვეობით დაახასიათებს პერსონაჟებს. როცა დაზაფრული მეხანძრე სახლში ადგილს ვერ იპოვის და გული აერევა, ოთახში ღიღინით შემოსულ მილდრედს ეს სურათი დახვდება და იყვირებს:

„– ეს რატომ დაგემართა?!“

შეცბუნებული მონტეგი იატაკს დააჩერდა:

– ჩვენ წიგნებთან ერთად მოხუცი ქალიც დავწვით.

– კიდევ კარგი, ეს ნოხი ადვილად ირეცხება, – მილდრედმა ჩვრით დაუწყო წმენდა ნოხს, – იცი, წუხელ ჰელინთან ვიყავი“ (Bradbury 1953: 39).

სახლის და ხანდაზმული ქალბატონის გამოგონებელი სიკვდილი მილდრედისათვის „გამოტოვებულია“. მთავარია, ნოხის გასუფთავება არ გაჭირდება. მისთვის იმის მოსმენაც სულერთია, რომ დაიწვა დანტეს, სვიფტის, მარკუს ავრელიუსის წიგნები. პასუხი მარტივი აქვს: აკი არ წაუკითხავს. არც იმ კითხვას გასცემს პასუხს:

„– მილდრედ, ნუთუ შენ დამასმინე“ (Bradbury 1953: 86).

სხვისი, ნებისმიერი ადამიანის დაბეზღება ნაკლებად მტკივნეული და შეურაცხმყოფელი იქნებოდა კაცისთვის.

უწიგნური ადამიანები პოტენციურად ცუდის ჩამდენნი არიან. და ვინ უნდა გააგრძელოს სიცოცხლე? ამ წყვილს შვილი არ ჰყავთ და ვისაც ჰყავს? მისის ფელპსი შემთხვევას არ გაუშვებს და „მეგობარს“ დასცინებს:

„– რად გინდოდა შვილები, თუ სულელი არ ხარ?“ (Bradbury 1953: 74).

პასუხიც არ დააყოვნებს:

„– ორივენი სკოლაში გავყარე და ათ დღეში ერთხელ მოდიან შინ. ასე რომ, თვეში სამ დღეს ვნახულობ. ამას გაუძლებს კაცი, რადგან მაშინაც სასტუმრო ოთახში შევყრი და კედლებს ჩავურთავ ხოლმე. ისეა, როგორც

რ. ნიშნაიანიძე

ტანსაცმელი გარეცხო: ჩაყრი სარეცხ მანქანაში და თავს დაახურავ! მეტი არაფერია საჭირო, – მისის ბაუელსმა ჩაიხითხითა, – კოცნას არც კი იფიქრებენ, – უფრო იმას ცდილობენ, თავში წამითაქონ. მადლობა ღმერთს, ჯერჯერობით შემოდგომა, ხურდა დავუბრუნო.

ქალებმა გულიანად გადაიხარხარეს“ (Bradbury 1953: 74).

ეს ერთი დიალოგი მკვეთრ სურათს ხატავს – რამდენიმე განზომილებიანს:

- 1) ვინც შვილს აჩენს, სულელია,
- 2) თვეში სამი დღით შვილების ნახვა ნორმალურია,
- 3) ათ დღეში ერთხელ მოსული ბავშვები სტუმრებისათვის განკუთვნილ ოთახში არიან,
- 4) მშობლები არ უყვართ, და, როგორც კი მოიხელთებენ, „წაუთაქებენ“ კიდეც და
- 5) არც დედა რჩება ვალში.

ეს მუშტი-კრივი არავის აწუხებს, აწუხებს კი არა, კვდებიან სიცილით.

შვილი – კიდეც ერთი მნიშვნელობადაკარგული სიტყვა. შენი სისხლი და ხორცი, შთამომავალი. რომანში – სრულიად ზედმეტი, მოსაბეზრებელი და ზრუნვას მოკლებული. უწიგნოდ და უსიყვარულოდ გაზრდილი ადამიანები როგორ ქვეყანას ააშენებენ?! რიტორიკული კითხვაა. როცა ამ ქალების დიალოგს მოისმენს, მონტეგი გადაწყვეტს, ლექსი წაუკითხოს შეკრებილებს. სახიფათოა ეს და საშიშიც, მაგრამ ეგებ, ამან მაინც უშველოს მათ სულელებს. ჩუმიად მოისმენენ, ზოგი იტირებს კიდეც, ზოგიერთი მოსალოდნელი საშიშროების მოლოდინით კიდეც აღშფოთდება, მაგრამ მათ არც პოეზია უშველით: ცალ-ცალკე დაასმენენ კაცს.

„451⁰ ფარენჰაიტით“ მრავალგანზომილებიანი რომანია და არაერთ შტრიხზეა საუბარი შესაძლებელი. ჩამოთვლა შესაძლოა, გავაგრძელოთ. ერთი შტრიხი ესაა – სიტყვებმა თავდაპირველი მნიშვნელობა დაკარგეს, ფუნქციაც, მაგრამ ფინალში ნელ-ნელა მათი „ადგენის“ შესაძლებლობა ჩნდება. ზემოთ ვამბობდი, ბოლო წვეთი მეხანძრისათვის მოხუცი ქალბატონის სიკვდილი იყო-მეთქი. და პირველი? არა დაეჭვება, არამედ უკვე საქციელი. მგონია, ამას ეს ეპიზოდი ყველაზე უკეთ გამოხატავს: გოგონას აკვირვებს რატომღაც ფსიქიატრისთვის უჩვეულო, როცა 17 წლის ადამიანს ტყეში სიარული და ჩიტების მოსმენა უყვარს, რატომ იჭერს პეპლებს, რატომ იცის „ფიქრი“ და წვიმის შხაპუნა წვეთებისათვის თავგადაწეულის სახის მიშვერა და მათი „გემოს“ გასინჯვა. ეს ისაა, რაც თითოეულს ალამაზებს, ასაკის რომანტიზმს და ბუნების სილამაზით აღტაცების უნარს უსვამს ხაზს. მონტეგის სულში უცებ „სინაზეს დაედო ბინა“. სწრაფად დაემშვიდობა გოგონას.

„კლარისა გაიქცა. მონტეგი კარგა ხანს იდგა წვიმაში. მერე ნელა გადადგა რამდენიმე ნაბიჯი, თავი უკან გადააგდო და პირი დაალო“ (Bradbury 1953: 18).

ეს სილამაზისკენ, თავდავიწყებისკენ გადადგმული პირველი ნაბიჯები მგონია. როგორც ფაბერი იტყვის, რომანტიზმისა და ბედნიერების ძებნა აკი ბუნებაშიცაა შესაძლებელი. **ცნობილი ფრაზა: „ეცადეთ ბედნიერი იყოთ!“** ცდილობენ შეუძლებლის გაკეთებას? აკი ცხოვრებაც ესაა – მუდმივი მცდელობა, მოახერხო და ჩაიდინო შეუძლებელი.

ამერიკელი მწერალი თავდაპირველად, ერთგვარი სიფრთხილით აღწერს მოსალოდნელ საშიშროებას: ხანძრისაგან დატოვებული ნანგრევები, დამწვარი სახლები, „ახალი ესთეტიკის“ ფასეულობები – მრავალგვარი გააზრების შესაძლებლობას იტოვებს. ქვეყანას, სადაც ადამიანები ცხოვრობენ, ერთმანეთისადმი ზრუნვა გადაარჩენს. **მიწაზე მყარად დგომა**, იმავდროულად, ამ ქვეყნის გადარჩენას გულისხმობს. პროფესორი ფაბერი ნათქვამის დასტურად ერთ მითითურ ანალოგს მოიტანს:

„გაგიგონიათ ლეგენდა ჰერკულესსა და ანტეოსზე? გოლიათ მოჭიდავეს, ანტეოსს განუსაზღვრელი ძალა ეძლეოდა, ვიდრე მტკიცედ ედგა მიწაზე ფეხი, მაგრამ ჰერკულესმა მიწას მოსწყვიტა, ჰაერში აიტაცა და სულ ადვილად დაამარცხა. ეს ლეგენდა ჩვენ, ამ ქალაქის მცხოვრებლებს გვესადაგება“ (Bradbury 1953: 64).

მხატვრულ ლიტერატურაში არსებობს რემინისცენციები, ყველასათვის „გასაგები“ მსოფლიო პარალელები, რომელთაც განმარტება პრაქტიკულად არ სჭირდებათ. მკითხველმა ეს ისედაც იცის. კონტექსტში მოქცეული ამბავი თავისთავადაა მეტყველი. როგორც აღვნიშნე, ბრედბერის ეს ტექსტი 1953 წელს გამოიცა. საქართველოში გაცილებით ადრე, თითქმის ორი ათეული წლით ადრე წაიკითხა ქართველმა მკითხველმა კონსტანტინე გამსახურდიას არა-ჩვეულებრივი რომანი „მთვარის მოტაცება“, რომელიც იწერებოდა 1933-1934 წლებში და პარალელურად იბეჭდებოდა ჟურნალში „მნათობი“ (1933 წლიდან). აქ გარკვეული კონტექსტის გათვალისწინებაცაა საჭირო. საქმე ეხება უცხოეთში წასულ ემიგრაციას და მთავარი პერსონაჟის დამოკიდებულებას. თარაშ ემხვარის დღიური არაერთ დეტალს ინახავს:

„გუშინ საბოლოოდ შევწყვიტე ემიგრანტების ბიუროსთან მოლაპარაკება. ჩემი სიჭაბუკის მეგობარს, იამანიძეს ვაწყენინე კიდევაც ბიუროდან გამოსულმა“, – პარიზში მყოფი ემხვარი მაისის 15-ს ჩაწერილს მინაწერს გაუკეთებს:

„იამანიძე დიდი ფანატიკოსია. მას სერიოზულად სჯერა, რომ ქართველი ემიგრანტები ისტორიულ საქმეს აწყობენ აქ პარიზში.

ჰერკულესისა და ანტეოსის ამბავი მოვაგონე.

რ. ნიშნიანიძე

„ანთეოსი ვინლაა?“ – მეკითხება იამანიძე.

„ანთეოსი?“ ჰმ, ანთეოსი ზღვათა მეფის პოსეიდონის ვაჟი იყო, ჰერკულესს ერკინა ანთეოს. ჰერკულესმა ბრძოლის დროს მიწას მოაცილა და ჰაერში დაახრჩო იგი. საკუთარ მიწას ვინც მოსცდება, ყველას ასე მოუვა, ჩემო ვახტანგ“ (გამსახურდია 1958: 295).

დასკვნა მარტივია: ორივე მწერალს – ამერიკელსა და ქართველს ეს მაგალითი იმის შესახსენებლად სჭირდებათ, რომ აქ, ამ შენს მიწაზე უნდა მიხედო მამულს.

დასასრულ, პროზაული ტექსტი იმედს აჩენს: არა მხოლოდ ცეცხლის წამკიდებელი შეიცვალა, არამედ ის გონიერი ადამიანებიც გადარჩნენ, ვისაც ამ სამყაროს ცვლილება – გარდაქმნა შეუძლიათ.

„ხვალ“ არსებობს!

ლიტერატურა

ბრედბერი, რ. 2017. „451⁰ ფარენჰაიტით“. თბილისი: გამომცემლობა „პალიტრა“.

გამსახურდია, ვ. 1958. „მთვარის მოტაცება“ რჩეული თხზულებანი. ტ. I. თბილისი: გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“.

დუმბაძე, ნ. 1984. „უკვდავების დაბადება“, „შთაბეჭდილებები, წერილები, გამოსვლები“. თბილისი: გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“.

ჰიუგო, ვ. 1983. „ვისი ბრალია?“ ფერაძე, ლ. „ალექსანდრე სარაჯიშვილი“. თბილისი: თსუ გამომცემლობა.

Bradbury, Ray. 1953 *Fahrenheit 451*⁰. Ballantine Books.

Literature and Literary Theory

Words That Have Lost Their Meaning (in Ray Bradbury's „Fahrenheit 451“)

Rusudan Nishnianidze

rusudann@yahoo.com

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Tbilisi, Georgia

DOI: <https://doi.org/10.52340/atsu.2024.2.24.07>

Ray Bradbury – distinguished American writer. „451° Fahrenheit“ – a popular prose text. The novel was published in 1953, and later translated into Georgian by Andukafar Cheishvili. A high-quality translation conveys well the main conceptual messages of the American writer. Let us consider now the meaning of individual words: Fireman, Wife, Child... „Fahrenheit 451“ is a multi-dimensional novel and it is possible to talk about its many different features. One thing is this – words have lost their original meaning and function, but in the finale, the possibility of their „restoration“ slowly emerges. In the end, the prose text shows hope: it was not solely the fire-setter that has changed, but also those intelligent people have survived who are capable of changing – transforming this world. „Tomorrow“ does exist!

Keywords: Ray Bradbury, Words That Have Lost Their Meaning, „Fahrenheit 451“, fireman, Wife, Child, Konstantine Gamsakhurdia.

Ray Bradbury – distinguished American writer.

„451° Fahrenheit“ – a popular prose text.

Time – in the process of creating his work, the author chooses the desired action-timeframe or so-called plot time. The plot time is certainly understood to bear no indication that equates it with the current times. There is also some ‘lost’ time in which the narrator wants to display their „presence“: sometimes as an involved person and at other times enjoying being an evaluative observer. Not only the two epochs separated from each other are united here, but both the past and the eternal – are unfolded in the present, that is, in the calendar time in which the writer exists (or wants to exist). But to what extent is this time real? This may be explained either by a commentary, or by artistic perspective.

Any person lives in a certain, or more precisely, specific time. The ingenious Georgian word: „*tsutisopheli*“ (minute-world) emotionally expresses the time

of this being „here“ and at the same time, the „short-life“ of happiness. On tombstones – there usually are two dates, of birth and of death.

On Ray Bradbury's tombstone it is engraved: „1920 – Author of Fahrenheit 415“; that is, only the first year – that of birth, is indicated. What does this mean?! Well, from what comes second – the writer moves into eternity with his book, he confronts any specific time! And metaphorically: when this book will not be anymore „needed“ and „interesting“, then death will arrive; The second date (the standard one) will also be written then. While for now, the specific time of his personal death has lost any importance.

The novel was published in 1953, and later translated into Georgian by Andukafar Cheishvili. A high-quality translation conveys well the main conceptual messages of the American writer.

Let us consider now the meaning of individual words:

The word „**fireman**“ denotes a person of the profession engaged with putting out fires, is one of the members of the fire department, that upon his appearance evokes in people the association of a savior: he will come – he will help us. In the novel, it is just the opposite, he comes – he sets us on fire, burns us down.

Two main characters act from the very beginning of the book – the development of the story is metaphorically built on the contrasts of their views. 17-year-old Clarissa McClellan can talk about green grass, pink rose bushes, dew on grass that you only notice early in the morning, the sky and the moon; While Montag discovered for himself that he had not „looked upward“ for a long time. When saying goodbye, the girl turned once more towards him, and with curiosity, called Montag a question and not even waiting for an answer, ran towards the house, – though, I think, every character in the novel would „understand“ this question:

„Are you happy?“ (Bradbury 1953: 7)

All subsequent phrases attempt to answer this question.

What is happiness – is an intellectual question. Everyone understands it differently, and therefore, it is impersonal for each person.

In a prose text, thinking in artistic images is an imperative condition. The skill of the writer is to manage with different artistic imagery and raise a question for the critic: in how many ways can one describe books prepared for burning or already burned? It is possible to name several such fragments in this novel. The tragic scene ending with a woman burned to ashes along with the books would become the last straw for the fireman.

Shocked, he will continue to think aloud talking to his wife: „... a man was behind each one of the books. A man had to think them up. A man had to take a long time to put them down on paper.... It took some man a lifetime maybe to put

some of his thoughts down, looking around at the world and life, and then I came along in two minutes and boom! it's all over“ (Bradbury 1953: 41).

From that moment onward, the fireman would get restless. From that moment on, the reader should also worry and watch carefully how the writer will end the story. **Will the word „happiness” emerge once again**, and the context?

„We have everything we need to be happy, but we aren't happy. Something's missing. I looked around. The only thing I positively knew was gone was the books I'd burned in ten or twelve years. So I thought books might help“ (Bradbury 1953: 63).

I think the most important thing here is that these words are spoken not by the old professor Faber, which would be just logical, but by the former destroyer of books. **The author makes Montag say that happiness should be sought in books**; Faber adds this to his longer list: in old tunes, in movies, in friends, in natural environment, and **most importantly, in oneself!**

Wife – a spouse, a person related through the duty of marriage, who is your closest person, sharer of grief and joy, your family. In the novel – careless, unfriendly, preoccupied with other interests, and finally, snitching on her husband.

Child – your flesh and blood, offspring, in the novel – completely alien, boring and devoid of care. What kind of country will people brought up without books and without love, build?! It is a rhetorical question. When he hears the dialogue of these women, Montag decides to recite a poem to the gathering. It's risky and dangerous, but maybe it helps their souls. They would listen quietly, some would even cry, some would even get upset at the anticipation of impending danger, but poetry will not help them either: each of them would then inform on him, one by one.

„Fahrenheit 451⁰“ is a multi-dimensional novel and it is possible to talk about its many different features. Still, let us continue. One thing is this – words have lost their original meaning and function, but in the finale, the possibility of their 'restoration' slowly emerges. I said above that the last straw for the fireman was the death of the old lady. But which was the first one? Not just suspicion, but already some action. I think the following episode expresses it the best: the girl wonders why is it so strange for a psychiatrist when a 17-year-old likes to walk in the forest and listen to birds, why would she catch butterflies, why would she 'think' and tilt her head back and let the raindrops fall into her mouth to 'taste' them. Is not this what should make everyone beautiful, emphasizes the romanticism of the age and the ability to admire the beauty of nature., "Tenderness settled' suddenly in Montag's soul. He quickly said goodbye to the girl.

„And she ran off and left him standing there in the rain. Only after a long time did he move. And then, very slowly, as he walked, he tilted his head back in the rain, for just a few moments, and opened his mouth“ (Bradbury 1953: 18).

I consider these are the first steps towards beauty, passion. As Faber would say, romanticism and happiness can be found even in nature. **The common phrase spells: „Try to be happy“!** Trying to do the impossible? And that’s what life is all about – a constant attempt to manage and do the impossible.

The American writer initially describes the impending dangers with a kind of caution. Ruins left after fire, burned houses, the values of „new aesthetics“ – leave the possibility of many different interpretations. A country where people live will be saved by caring for each other. **Standing firmly on the ground** at the same time means saving this country. Professor Faber brings a mythic analogy as a proof of what he said:

„Do you know the legend of Hercules and Antaeus, the giant wrestler, whose strength was incredible so long as he stood firmly on the earth. But when he was held, rootless, in mid-air, by Hercules, he perished easily. If there isn’t something in that legend for us today, in this city, in our time, then I am completely insane“ (Bradbury 1953: 64).

In literature, there are reminiscences, universally „understandable“ world parallels that practically do not need any explanation. The reader already knows this. The story framed in its context speaks for itself. As I have mentioned, this text by Bradbury was published in 1953. In Georgia, much earlier, almost two decades earlier, the Georgian reader read Konstantine Gamsakhurdia’s incredible novel „The Abduction of the Moon“, which was being written in 1933-1934 and simultaneously published in several issues of the literary magazine „Mnatobi“ (starting in 1933). It is necessary to take into account a certain context here. It concerns the Georgian emigration abroad and the attitudes of the main character. Tharash Emkhvari’s diary has preserved some interesting details:

„Yesterday, I finally stopped negotiating with the Emigres’ Bureau. I’ve even offended Yamanidze, a friend of my youth, after leaving the office“, Emkhvari, who was in Paris, added a note to the entry written down on May 15:

„Yamanidze is a great fanatic. He seriously believes that Georgian immigrants are doing a historic job here in Paris.

I reminded him of the story of Hercules and Antaeus.

„And who is this Antaeus?“ Yamanidze asks.

„Antaeus?“ Hmm, Antaeus was the son of Poseidon, the king of the seas, and Antaeus wrestled with Hercules. During the battle, Hercules removed him from the earth and choked him in the air. The same will happen to everyone who abandons their own land, my Vakhtang“ (Konstantine Gamsakhurdia).

The conclusion is simple: both writers – American and Georgian – need this example to remind us that it is here, on this land of yours, that you need to take care of your homeland.

In the end, the prose text shows hope: it was not solely the fire-setter that has changed, but also those intelligent people have survived who are capable of changing – transforming this world.

„Tomorrow” does exist!